

19 222

Vaststelling van het invoerings- en overgangsrecht voor de Wet op het wetenschappelijk onderwijs en van het tijdstip van inwerkingtreding van die wet alsmede wijziging van die wet en van enige andere wetten (Invoeringswet W.W.O.)

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 3 juni 1986

Met belangstelling hebben wij kennis genomen van de in het voorlopig verslag gestelde vragen van de vaste Commissie voor Wetenschapsbeleid en Wetenschappelijk Onderwijs ter zake van het wetsvoorstel Invoeringswet W.W.O. In de antwoorden is zoveel mogelijk de volgorde van het voorlopig verslag aangehouden.

Algemeen

De leden van de fractie van het C.D.A. vroegen waarom de minister de gelegenheid onbenut heeft gelaten om artikel 7 van de W.W.O. uit te breiden met de overlegging van het Academisch Statuut aan de beide Kamers der Staten-Generaal.

Reeds in de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer betreffende het wetsvoorstel dat heeft geleid tot de nieuwe W.W.O., is naar aanleiding van een desbetreffende vraag gewezen op het – inmiddels op 11 maart 1986 ingediende – voorstel van Wet, houdende wijziging van de Wet op het basisonderwijs, de Overgangswet W.B.O. en de Interimwet op het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs met betrekking tot het overleggen van algemene maatregelen aan de Staten-Generaal (kamerstukken II, 19 443). Ook in het kader van de behandeling van de Invoeringswet W.H.B.O. is deze aangelegenheid aan de orde gekomen en is gewezen op dit wetsvoorstel. De uitkomst van de behandeling van genoemd wetsvoorstel kan aanleiding zijn tot herziening van wettelijke regelingen ter zake.

Vormgeving inspectie

De leden van de fractie van de P.v.d.A. informeerden naar ons oordeel ter zake van de vormgeving van de inspectie voor het hoger onderwijs. Deze leden gaven daarbij uitdrukking aan hun waardering voor de bereikte overeenstemming tussen de regering en de instellingen van wetenschappelijk onderwijs. Concreet werd gevraagd op welke wijze wij vanuit onze verantwoordelijkheid de kwaliteitsbewaking verwezenlijkt zien.

Als antwoord op deze vraag wordt het volgende opgemerkt.

In het door de leden van de fractie van de P.v.d.A. bedoelde overleg in de HO-Kamer van 10 april jl. is tussen de minister van Onderwijs en

Wetenschappen en de instellingen van hoger onderwijs (wetenschappelijk onderwijs, hoger beroepsonderwijs en de Open Universiteit) overeenstemming bereikt over de hoofdlijnen van de kwaliteitsbewaking, zoals deze in de komende jaren – mede in het licht van de plannen zoals weergegeven in de beleidsnota «Hoger onderwijs: autonomie en kwaliteit» (kamerstukken II, 19 253) – vorm zal moeten krijgen. De teksten van de overeengekomen conclusies zijn aan de Staten-Generaal gezonden bij schrijven van 16 april jl. (kamerstukken II, 19 253, nr. 4). Hoofdlijnen daaruit zijn, dat de minister van Onderwijs en Wetenschappen alsmede de minister van Landbouw en Visserij voor zover het landbouwonderwijs betreft, een eigen verantwoordelijkheid hebben voor de evaluatie van het hoger onderwijs, naast die van de instellingen van hoger onderwijs zelf. Bij de uitvoering van de uit deze verantwoordelijkheid voortvloeiende evaluatietask zal de minister zoveel mogelijk rekening houden met de evaluatie door de HO-instellingen. De oriëntatie van de overheid wat betreft de evaluatie is ten eerste een beoordeling van de zorgvuldigheid van de door de instellingen verrichte evaluatie, alsmede de bestuurlijke hantering ervan en ten tweede de evaluatie in aanvulling op de activiteiten te dien aanzien van de instellingen in die gevallen waarin de overheid zulks, gemotiveerd, gewenst acht. In het overleg is tevens de rol van de instellingen geschetst. Daarbij is overeengekomen, dat de instellingen ook zelf zorgdragen voor de kwaliteitsbewaking door middel van evaluatie. Dit kan enerzijds geschieden door interne evaluatie en anderzijds door middel van het laten uitvoeren van periodieke externe kwaliteitscontroles. De instellingen hebben zich verplicht zorg te dragen voor de ontwikkeling van een gecoördineerde en openbare externe kwaliteitsbewaking, gericht op hun primaire taken (onderwijs, onderzoek en specifieke vormen van maatschappelijke dienstverlening).

De nadere invulling en afstemming van de evaluatietaken zal tot stand komen in een instellingsdocument (instellingsevaluatie-plan) en een overheidsdocument (overheids-evaluatieplan).

In het stelsel zal zoveel mogelijk worden gezocht naar en gewerkt worden met objectieve criteria. De verdere ontwikkeling van de zg. performance indicators (prestatie-indicatoren), waarnaar thans (ook in het buitenland, gecoördineerd door de OECD) onderzoek gedaan wordt, zal dan ook op de voet worden gevolgd.

Planning en bekostiging

De leden van de fractie van de P.v.d.A. stelden vast, dat het zgn. overheidsplan voor de planning en bekostiging een beslissende rol gaat spelen. Gevraagd werd naar de wijze waarop andere departementen bij de opstelling van het plan zullen worden betrokken en op welke wijze de coördinatie tussen het overheidsplan en de ontwikkelingsplannen van de instellingen van wetenschappelijk onderwijs tot stand zal worden gebracht.

In antwoord hierop wordt opgemerkt dat de afstemming en coördinatie op verschillende wijze tot stand komt.

Wat betreft de betrokkenheid van andere departementen wordt gewezen op de afstemming die thans reeds plaatsvindt met het wetenschapsbudget. Het is de bedoeling de afstemming tussen het overheidsplan en het wetenschapsbudget ook voor de toekomst te verzekeren.

Ook met andere betrokken departementen zal bij de opstelling van het ontwerp-plan overleg worden gevoerd. In enkele gevallen zullen gegevens moeten worden geleverd door andere departementen met het oog op de voorbereiding van het plan.

Tenslotte wordt er op gewezen, dat het ontwerp-plan onderwerp van beraadslaging vormt in de ministerraad.

Ter zake van de afstemming tussen de ontwikkelingsplannen van de instellingen en het overheidsplan wijzen wij op de volgende elementen.

Ten eerste is reeds in artikel 185, eerste lid, van de wet opgenomen (bij 1e nota van wijziging, kamerstukken II, 19 222, nr. 9, onderdeel XXIX, onder a), dat het overheidsplan «mede op grondslag van de ingediende ontwikkelingsplannen» wordt opgesteld. Derhalve is er een wettelijke plicht tot afstemming.

Ten tweede wordt erop gewezen, dat er in de procedure sprake is van een cyclisch planningproces, waarbij in het ene jaar het overheidsplan en het andere jaar het ontwikkelingsplan verschijnt.

Ten derde zal het overheidsplan, wat betreft de wettelijk voorgeschreven inhoud (artikel 85, tweede en derde lid), gegevens moeten putten uit de ontwikkelingsplannen en een reactie inhouden op (onderdelen van) die plannen.

Ten vierde zal er in de diverse fasen van voorbereiding van het ontwerp plan met de instellingen van hoger onderwijs, mede op basis van de ontwikkelingsplannen, overleg worden gevoerd.

Resumerend constateren wij, dat in deze procedure zowel in een afstemming tussen overheidsplan en ontwikkelingsplan is voorzien als in een dialoog over het plan met andere departementen.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. informeerden naar het regeringsstandpunt inzake het tijdpad van de definitieve besluitvorming over de planning en bekostiging van de academische ziekenhuizen. Voorts informeerden deze leden naar eventuele verschillen van inzicht op dit punt tussen de minister van Onderwijs en Wetenschappen en zijn collega van Welzijn en Volksgezondheid.

Zoals reeds opgemerkt tijdens de mondelinge behandeling van het onderhavige wetsvoorstel, achten wij het noodzakelijk, dat in de loop van dit jaar beslissingen worden genomen. De argumenten voor de diverse keuzemogelijkheden liggen op tafel; er kan derhalve in de komende tijd een definitieve beslissing worden voorbereid. Als onderdeel van de voorbereiding van die beslissing zal er discussie binnen de ministerraad worden gevoerd. In hoeverre zich dan, zoals door de leden van de P.v.d.A.-fractie gesuggereerd, verschillen van inzicht zullen manifesteren, is thans niet te overzien.

De leden van de fractie van het C.D.A. stelden een vraag inzake de vormgeving van het overheidsplan. Het was hen opgevallen, dat in artikel 185, vierde lid, zoals voorgesteld in artikel B.1 (onderdeel. KK) van het wetsvoorstel, gesproken wordt over het «meedelen» van het ontwerp-overheidsplan, terwijl op blz. 9 van de memorie van toelichting wordt gesproken over «overleg» met de Staten-Generaal. Zij vroegen zich af, welke van de beide formuleringen de bedoeling het beste weer geeft.

Het antwoord op deze vraag is, dat beide termen uitdrukking geven aan de bedoeling, maar er hier sprake is van een volgtijdelijkheid. In de tekst van de wet (artikel 185, vierde lid) is voorzien in het toezenden van het ontwerp-overheidsplan aan de beide Kamers der Staten-Generaal. Het is aan de Kamers zelf te bezien of behoefte bestaat over het ontwerp van gedachten te wisselen met de verantwoordelijke bewindslieden. Indien één der Kamers te kennen geeft over het ontwerp overleg te willen voeren, zal de vaststelling van het plan (voor 31 januari van het eerste jaar waarop het plan betrekking heeft) geschieden na afweging van de door de Kamer naar voren gebrachte argumenten. Indien er van de zijde van de Staten-Generaal evenwel geen behoefte bestaat om over een ontwerp-plan van gedachten te wisselen met de regering, zal het overleg achterwege kunnen blijven. Wij gaan er evenwel vanuit, daarbij het door de leden van de P.v.d.A.-fractie onderstreepte essentiële karakter van het plan onderschrijvend, dat over het algemeen wel overleg zal worden gevoerd over het plan met de Staten-Generaal. De beoordeling van de noodzaak daartoe blijft echter een zaak van de beide Kamers.

Autonomie van de instellingen

De leden van de fractie van de P.v.d.A. memoreerden de gevolgen van de operatie «taakverdeling en concentratie» (TVC) in het wetenschappelijk onderwijs. In enkele gevallen is, als gevolg van die operatie, samenwerking en dienstverlening ontstaan. Aan ons wordt gevraagd instemming te betuigen met de opvatting, dat alleen op deze vorm van samenwerking kan worden aangedrongen indien de taakverdeling en concentratie in gevaar zou komen. Ter precisering van dit standpunt geven de leden van de P.v.d.A.-fractie weer daarmee te bedoelen dat «indien een instelling zich strikt aan de taakverdelingsafspraken houdt, maar het ontvangen van dienstverlening onnodig en ondoelmatig acht, deze vorm van samenwerking niet behoort te worden opgedrongen». De door de leden van de fractie van de P.v.d.A. in herinnering geroepen operatie taakverdeling en concentratie voorzag in een aantal verschillende manieren om de aan die operatie ten grondslag liggende doelstellingen te realiseren. Via uitgebreide beleidsafspraken tussen de afzonderlijke instellingen en de overheid zijn deze instrumenten toegepast. In die gevallen waarin er sprake was van concentratie van voorzieningen zijn afspraken gemaakt over het verlenen dan wel ontvangen van dienstverlening. Hoe er daarbij sprake kan zijn van het «opdringen» van dergelijke samenwerking, die immers is overeengekomen tussen de instellingsbesturen en de overheid, is ons onduidelijk. Evident is echter, dat daar waar instellingsbesturen tot een dergelijke samenwerking hebben besloten, faculteiten zich daaraan moeten conformeren.

Indien de vraag meer naar de toekomst worden geïnterpreteerd, dan wordt op een tweetal aspecten gewezen. Ten eerste het aspect van de eenmaligheid van de TVC-operatie, zoals uitgevoerd in 1982 en de daaropvolgende jaren. Reeds gedurende het proces is op dit eenmalige karakter gewezen. Wij houden ook nu nog staande, dat een dergelijk majeure operatie gebruik makend van de bij de TVC-operatie gehanteerde instrumenten voor de nabije toekomst niet nodig is. Ten tweede de discussie over de herijking van het traditionele besturingsinstrumentarium. In de beleidsnota HOAK is geschetst, dat de rol van de overheid in de toekomst aan ingrijpende veranderingen onderhevig moet zijn. Het ligt dan ook niet voor de hand, dat een TVC-operatie – met als gekozen aggregatieniveau de studierichtingen of in bepaalde gevallen zelfs daaronder – zich in die gedaante zal herhalen. Resumerend merken wij op, te veronderstellen dat enerzijds de stelling van de leden van de fractie van de P.v.d.A. geen betrekking heeft op ervaringen uit het TVC-proces, daar er in de beleidsafspraken overeenstemming tot uitdrukking is gebracht tussen de afzonderlijke instellingen en de overheid, en anderzijds dat de situatie, zoals geschetst in die stelling, zich in de toekomst naar alle waarschijnlijkheid niet zal voordoen.

Assistenten in opleiding

Onder verwijzing naar taakomschrijving van de assistent in opleiding, neergelegd in artikel 113, vierde lid van de nieuwe WWO zoals voorgesteld in artikel B.1, onderdeel V van het onderhavige wetsvoorstel, stelden de leden van de fractie van het C.D.A. de vraag op welke wijze die wettelijke omschrijving te rijmen is met het voornemen de assistent in opleiding maximaal 25% van de werktijd onderwijs te laten geven.

In antwoord op deze vraag wordt erop gewezen, dat de inhoud van het voorgestelde artikellid is ontleend aan die van artikel 32, vierde lid, van de huidige WWO, zoals voorgesteld in artikel I, onderdeel C, van het wetsvoorstel inzake de aanpassing van de tweede fase. Bij dat wetsvoorstel wordt immers de assistent in opleiding als een personeelscategorie geïntroduceerd. In subparagraaf 2.2.2 van de bij dat wetsvoorstel behorende memorie van toelichting (kamerstukken II, 19 105, nr. 3) is

opgemerkt, dat voor de assistenten in opleiding *desgewenst* tevens een taak is weggelegd ten behoeve van het onderwijs. Het is derhalve geen wettelijke verplichting, dat aan assistenten in opleiding onderwijstaken worden opgedragen, hetgeen anders zou zijn indien het «geven van onderwijs» in de wettelijke taakomschrijving was opgenomen.

De assistent in opleiding kan met het geven van onderwijs worden belast. In het ontwerp-Rechtspositiereglement assistenten in opleiding, dat als bijlage is gevoegd bij de memorie van antwoord (kamerstukken II, 19 105, nr. 6), is de bepaling opgenomen (zie artikel 6, tweede lid) dat omvang van de werkzaamheden van de assistenten in opleiding, bestaande in het verrichten van onderzoek en het vastleggen van de resultaten daarvan, vermeerderd met de omvang van de te ontvangen opleiding en begeleiding, per jaar niet minder dan 75% bedraagt van de tijd waarvoor deze is aangesteld. Deze bepaling strekt ter bescherming van de assistent in opleiding. Zij voorkomt onder meer, dat een assistent in opleiding die met het geven van onderwijs is belast, door een te omvangrijke onderwijstaak te weinig tijd zou kunnen besteden aan zijn overige taken, te weten de taken die in de wettelijke taakomschrijving zijn vermeld.

In antwoord op de vraag, waarom in de nota naar aanleiding van het eindverslag (kamerstukken II, 19 222, nr. 12, blz. 3) de aanwezigheid van plaatsen voor assistenten in opleiding een «deugdelijkheidseis» is genoemd en niet gewoon een bekostigingseis, zij het volgende opgemerkt. Het voorschrift dat bij een universiteit plaatsen voor assistenten aanwezig dienen te zijn, is neergelegd in artikel 13, derde lid, van de nieuwe WWO zoals voorgesteld in artikel B.1, onderdeel E, van het onderhavige wetsvoorstel, en in artikel 32, vierde lid, van de huidige WWO, zoals voorgesteld in artikel I, onderdeel C van het wetsvoorstel inzake de aanpassing vormgeving van de tweede fase. Artikel 13 van de nieuwe WWO, onderscheidenlijk artikel 32 van de huidige WWO is opgenomen in het zgn. onderwijskundige hoofdstuk, waarvan de bepalingen ingevolge artikel 9, eerste en tweede lid, van de nieuwe WWO, onderscheidenlijk artikel 16, tweede lid, van de vigerende WWO, het openbaar onderwijs regelen en voor het bijzonder onderwijs voorwaarden voor erkenning en bekostiging zijn waaraan ter waarborging van de deugdelijkheid moet worden voldaan.

In het zgn. onderwijskundige hoofdstuk zijn bij de Wet tweefasenstructuur w.o., naast de daarin reeds vanouds geregelde studierichtingen, de bij die wet geïntroduceerde opleidingen voor de tweede fase geregeld, dus als «deugdelijkheidseis». Hierin wordt geen wijziging aangebracht door het wetsvoorstel inzake de aanpassing van de vormgeving van de tweede fase, noch door het onderhavige wetsvoorstel, nu slechts de vormgeving van die tweede fase wordt aangepast.

De Minister van Onderwijs en Wetenschappen,
W. J. Deetman

De Minister van Landbouw en Visserij,
G. J. M. Braks